

Treenigheten

Inledning. Orden "treenighet" eller "Treenigheten" finns inte i Bibeln, men är de ord som genom historien kommit att beteckna den syn på Gud som "en Gud i tre personer, Fadern, Sonen och Anden". Bibeln ger ett visst fog för en sådan uppfattning, men den använder aldrig exakt de ord som vi är vana att använda. I själva verket är treenigheten inte en lika tydlig kristen dogm på samma sätt som försoningen eller Jesu gudomlighet¹, utan snarare en beskrivning av ett bibliskt mysterium som skymtar fram i de olika bibelböckerna, och som vi aldrig kan greppa helt. För samtidigt som Bibeln påpekar att Gud är En, så verkar det som att Han visar sig i Tre olika personer². Att bygga den kristna tron med treenigheten som den *viktigaste* läran som allt annat är uppbyggt kring, såsom i den apostoliska trosbekännelsen³, är att gå för långt. Att förneka treenigheten är också fel, eftersom vi då måste förneka att Jesus är både Gud och människa, och göra Anden till en helt och hållet opersonlig kraft, vilket inte heller stämmer med Bibeln. Gud verkar vara tre i en (Matt 28:19).

Det finns också ett indirekt sätt att argumentera för Guds treenighet utifrån Guds väsen och egenskaper. Bibeln säger att *Gud är kärlek* (1 Joh 4:16), och kärlek förutsätter någon att älska och Gud har ingen att älska om Han inte i sig själv utgör en gemenskap som består av minst två personer. Att Gud skulle behöva skapa änglar och människor för att ha någon att älska, vilket en del tror, strider mot en annan av Guds egenskaper, nämligen Hans *alltillräcklighet*, dvs att Han såsom Gud inte kan behöva någonting från någon annan än sig själv (Apg 17:25)⁴. Så, om Gud är kärlek måste den kärleken i första hand manifesteras inom Gud själv, och då det naturligt att tänka sig att gudomen består av en gemenskap av minst två personer. Bibeln beskrivning av Gud kan då sägas vara som en berättelse om kärleken mellan Fadern och Sonen där Anden utgör kärleken mellan dem⁵.

Så på något vis ligger det några korn av sanning i tanken på treenigheten, men på vilket sätt och hur mycket? Och hur mycket kan vi förstå av den? Det är viktigt att vi har en balanserad syn på detta, eftersom treenighetsläran är en mycket stor stöttesten för våra judiska bröder och de muslimska sökare vi möter då de uppfattar detta som att vi tror på *tre*⁶ olika gudar, vilket strider direkt mot tanken att det bara finns en Gud, den Ende.

Treenigheten i Gamla testamentet. För Israel var den grundläggande enheten hos Gud något som inte kunde ifrågasättas (5 Mos 6:4). GT ger oss dock antydningar om att Guds enhet kan innebära en gudomlig "fullhet"⁷ av flera personer. Några exempel:

- Ordet för "Gud" på hebreiska, *elohim*, står i en speciell form av plural (1 Mos 1:1)

¹ Detta ser vi bland annat av att treenighetsläran såsom vi känner den aldrig var ett huvudämne i Jesus' eller apostlarnas undervisning, även om den skymtar fram här och där.

² Återigen så använder Bibeln varken orden "tre olika sätt" eller "tre olika personer" utan det blir vår slutsats.

³ Se t.ex. Svenska kyrkans Psalmbok eller https://sv.wikipedia.org/wiki/Apostoliska_trosbekännelsen

⁴ I själva verket är detta självmotsägelse: om Gud saknade något, t.ex. någon att älska, och därför skapade ett objekt som Han kunde ge sin kärlek, motsäger det tanken på att Han saknade det från första början, eftersom Han genom att skapa det saknade blev källan till det Han själv saknade, och då "hade" Han det redan.

⁵ Författaren C S Lewis kallade detta för den "gudomliga dansen" som vi inbjuds att vara med i.

⁶ Eller fyra, då katolikerna vördar jungfru Maria som varande nästan en fjärde person i treenigheten

⁷ Ordet "fullhet" hämtar vi dock från Nya testamentet, se t.ex. Ef 3:19, Kol 2:9, Joh 1:16.

- Gud hänvisar ibland till sig själv i plural (1 Mos 1:26, 3:22, 11:7, Jes 6:8)
- HERRENS ängel identifieras med men är åtskild från Gud (2 Mos 3:2-6, Dom 13:2-22)
- Guds Ande är Guds personliga ombud (1 Mos 1:2, Neh 9:20, Ps 139:7, Jes 63:10-14)
- Guds vishet ges personliga egenskaper (Ord. 8)
- Guds Ord som Hans talade Skapande Ord (Ps 33:6-9, 1 Mos 1:26)
- Profetior om den kommande Messias såsom likställd med Gud (Ps 2, Jes 9:6f)

Om än inte så tydligt, så pekar detta ändå i samma riktning som Nya testamentet. Allt blir dock annorlunda när Gud själv blir människa i Jesus Kristus (Joh 1:18).

Treenigheten i Nya testamentet. Det vi kallar treenigheten blir tydligt framför allt genom Jesus' liv, egenskaper och undervisning, och den Helige Andes verk bland de troende efter Jesus' himmelfärd. Flera ställen i NT förutsätter, underförstår eller uttrycker fullt ut Guds treenighet (Matt 3:13-17, 28:19, Joh 14:15-23, Apg 2:32f, 2 Kor 13:13, Ef 1:1-14, 3:16-19). De tre personerna i Gudomen är alla gudomliga, och de utgör en odelbar enhet:

- Fadern är Gud (Matt 6:8f, 7:21, Gal 1:1)
- Sonen är Gud (Joh 1:1-18, Rom 9:5, Kol 2:9, Tit 2:13, Heb 1:8-10, Fil 2:9)
- Anden är Gud (Mark 3:29, Joh 15:26, 1 Kor 6:19f, 2 Kor 3:17f)

Vanliga men bristfälliga bilder på treenigheten. Det finns ett antal bilder som människor använder för att beskriva hur treenigheten, här följer två exempel:

- **Bild:** Treenigheten som ett ägg med tre lager: gula, vita och skal. Alla lagren är en del av ägget men de är tydligt separerade från varandra. **Kommentar:** Här hamnar vi i det diket där alla tre personerna i gudomen utgör olika och separata delar av något som visserligen är en enhet, men där de olika delarna inte delar något med varandra. Detta är snubblande nära tre gudar istället för en Gud, s.k. *triteism*⁸.
- **Bild:** Treenigheten är som vatten som kan ha tre former: fast (is), flytande, gas (vattenånga). Allt består av vatten, men bara i olika former. **Kommentar:** Och här hamnar vi i det andra diket där Gud inte är tre olika personer utan endast visar sig i tre olika *former*. Detta leder oss nära en gammal villfarelse som kallas *modalismen*⁹.

Ett bättre men ej fullkomligt sätt att beskriva treenigheten är att tala om Faderns, Sonens och Andens *olika funktioner* i relation till skapelsen i allmänhet och oss människor i synnerhet: Fadern som vår Skapare, Sonen som vår Försonare, Anden som vår Hjälpare.

Avslutning. Att behålla en sund syn på treenigheten kräver att vi håller fast vid följande tre tankar samtidigt: 1) Gud är tre personer (Matt 3:13-17), 2) Varje person i gudomen är fullt gudomlig (Fil 2:6, Apg 5:3-4), 3) Gud är en (Mark 12:29). Och det behöver vi göra hur motsägelsefullt det än kan tyckas vara. Med vårt begränsade språk – Augustinus frågade en gång: "tre *vadå?*" – kan vi inte riktigt beskriva hur detta hänger ihop, men vi behöver inte göra det. Istället ska vi tro. På andra sidan evigheten nog klarnar även detta mysterium.

Källor: Bruce Milne: En handbok i Kristen tro, 1982, HF:s förlag, Kumla.

⁸ Denna *triteism* är helt enkelt en kristnad form av polyteism, dvs tron på många gudar, och är helt främmande för både Gamla och Nya testamentet, Jesus' undervisning och apostlarnas lära, samt den kristna historien.

⁹ Modalismen lär att *Fadern*, *Sonen* och *den Helige Ande* inte kan uppfattas som tre personer utan som tre uppenbarelseätt, *latin modi* [...] Inom *pingströrelsen* förekommer det en liten modalistisk gren som kallar sig "*Oneness-pentecostalism*". (Från Wikipedia: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Modalism>)